Vihreä kasvu
Tiina Haapasalo, Jenni Ruokonen

8.6.2022

Eduskunnan talousvaliokunnalle

HE laiksi kuljetusyritysten määräaikaisesta polttoainetuesta

Laki kuljetusyritysten määräaikaisesta polttoainetuesta kompensoisi helmikuussa 2022 Venäjän Ukrainassa aloittamien sotatoimien aiheuttamaa äkillistä polttonesteiden hinnan nousua. Kuljetusalan yritysten polttoainetuen tavoitteena on, että tuki kohdistuu Ukrainan kriisin johdosta aiheutuneesta polttonesteiden äkillisestä hinnannoususta kärsineille yrityksille kohdistuen sellaisiin kasvaneisiin polttonestekuluihin, joille on tyypillistä, että ne eivät välittömästi jousta eivätkä ole välittömästi siirrettävissä asiakashintoihin.

Valtioneuvoston valmiusryhmän linjausten mukaisesti kuljetusalan polttoainetuki valmisteltaisiin kustannustuen tyyppiseksi tueksi. Näin ollen sen pitää kohdistua hinnannoususta pahiten kärsineille yrityksille, sen pitää perustua helposti ja luotettavasti mitattavissa oleviin tietoihin, tuki saa vääristää yritysten käyttäytymistä mahdollisimman vähän, tukipolitiikan pitää olla oikeudenmukaista ja yleisesti hyväksyttävissä olevaa ja tuen kustannusten pitää olla yhteiskunnan kestokyvyn rajoissa.

EK katsoo, että valtioneuvoston esityksen tavoitteet ja valmiusryhmän linjaukset ovat erittäin kannatettavia, mutta eivät sellaisenaan toteudu esitysluonnoksessa.

Polttoaineiden hinnannousu on kohdistunut vakavasti muillekin aloille kuin kuljetusalalle. Esimerkiksi maanrakennusalan ja jätehuoltoalan yrityksissä on merkittävä kuljetustoimintaa Suomessa. Työkonealoilla liiketoiminta on vahvasti kytköksissä polttoaineen käyttöön, ja alojen yrityksille polttonestekulut ovat juuri sellaisia, että ne eivät välittömästi jousta eivätkä ole välittömästi siirrettävissä asiakashintoihin. Työkoneissa käytettävien polttonesteiden hinnat ovat kohonneet jopa dieselin hinnannousua jyrkemmin.

Useat toimialat ovat tuoneet omissa lausunnoissaan esille polttoainekustannusten merkitystä, sekä alan yleisten sopimusehtojen sisältöä, joiden mukaan hinnannousuja ei välttämättä voida lainkaan siirtää asiakashintoihin. Useat toimialat ovat vaatineet kustannustuen kohdentamista kaikkiin yrityksiin, jotka täyttävät vastaavat kriteerit kuin esityksessä on asetettu kuljetusyrityksille.

Kuljetusalalla polttoainekustannukset siirtyvät toimitusketjuissa sopimuksiin perustuen eteen päin ja vaikuttavat lopulta kuljetettavien tavaroiden hintoihin. Kuljetusalalla käytetään yleisesti polttoaineen

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
PL 30 · Eteläranta 10, 00131 Helsinki · Puhelin 09 42020
etunimi.sukunimi@ek.fi · www.ek.fi · Y-tunnus 1902799-1 · Kotipaikka Helsinki

hinnannousua hinnanmuutosperusteena. Näin hinnannousu on voitu siirtää eteenpäin joko sopimuksiin tai neuvotteluihin perustuen. Tällaisissa tapauksissa kustannustuen saajan tulisi olla kustannusnoususta arvoketjussa todellisuudessa kärsinyt yritys.

Myös kustannustuen määräytymisperustetta tulisi vielä harkita. Voisiko polttoainetuki perustua toteutuneisiin hintoihin ja käytettyyn polttoaineen määrään. Olettamusten käyttö tukien määrittelyssä voi johtaa siihen, että kuljetusyritys, joka on todellisuudessa kärsinyt polttoaineen hinnannoususta ei saa siitä riittävää kompensaatiota ja toisaalta yritys, joka on ostanut polttoainetta pitkäaikaisilla sopimuksilla ja on saanut mahdollisia paljousalennuksia, saattaa saada ylikompensaatiota.

Eduskunnan talousvaliokunta on yleisen kustannustuen suhteen lausunut, että tukijärjestelmän kohdistumisen tarkkuutta ja oikeudenmukaisuutta tulee arvioida sekä toimialojen sisäisesti että eri alojen yhdenmukaisen kohtelun näkökulmasta.

EK toteaa, että kuljetusyritysten määräaikainen kuljetustuki on puutteellinen eri alojen yhdenmukaisen kohtelun näkökulmasta. Esityksessä nostetaan kompensoinnin kohteeksi vain yksi toimiala, vaikka yhdenmukaisuus edellyttäisi tuen laajentamista kaikkiin niihin aloihin, joita polttoainekriisi on koskettanut.

Esitysluonnoksessa yhteen alaan rajautumista perustellaan huoltovarmuudella. Myös tämä perustelu on puutteellinen, sillä lukuisilla toimialoilla on aivan yhtäläinen rooli osana Suomen huoltovarmuuden hoitamista. Työkonealoilla toimivat yritykset huolehtivat muun muassa liikenneväylien ja tietoliikenneverkkojen kunnosta, vesi- energia- ja jätehuollosta, kaivosten, teollisuus- ja energialaitosten materiaalilogistiikasta sekä satamien tavarankäsittely- ja logistiikkapalveluista. Nämä kaikki ovat huoltovarmuuden kannalta kriittisiä toimintoja.

Elinkeinoelämän keskusliitto pyytää talousvaliokuntaa harkitsemaan kustannustukiesitystä niin, että se muutettaisiin kattamaan yhdenvertaisesti ja samoilla kriteereillä kaikki yritykset, joiden toiminnalle polttoaineiden nopea maailmanmarkkinahinnan nousu on tuottanut suoraa tai välillistä haittaa.